

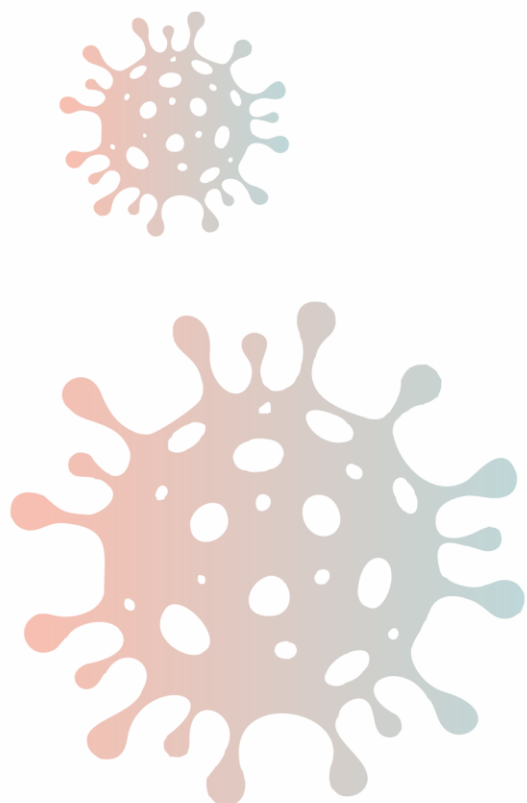
REPUBLIKA E KOSOVËS
MINISTRIA E INDUSTRIË,
NDËRMARRËSISË DHE TREGTISË

Unioni i Turizmit të
Kosovës

RAPORT

NDIKIMI I PANDEMISË COVID 19
NË SEKTORIN E TURIZMIT

2021

Hyrje

Ky hulumtim është realizuar nga Ministria e Industrisë, Ndërmarrësisë dhe Tregtisë (MINT), Departamenti i Turizmit dhe Unioni i Turizmit të Kosovës (UTK).

Pandemia Covid 19 ka përfshirë Kosovën nga 13 Mars 2020 dhe ka prekur në mos funksionimin e shumicës së ofruesve të shërbimeve turistike në sektorin privat. Me qëllim të parandalimit të pandemisë, që nga kjo datë e tutje, për rreth 3 muaj, shumica e ofruesve të shërbimeve turistike dhe hoteliere kanë qenë të mbyllura në total për shkak të masave të marrura nga Qeveria e Kosovës për parandalimin e pandemisë Covid 19. Vetëm ofruesit e shërbimeve të ushqimit dhe pijeve u është lejuar shërbimi „Take Away“. Nga muaji qershor ka filluar një lirim i masave për të gjithë bizneset kosovare duke përfshirë edhe sektorin e turizmit, ku ofruesit e shërbimeve turistike kanë pasur mundësinë të ofrojnë shërbime turistike por duke i zbatuar masat për distancë dhe siguri, duke i respektuar vendimet dhe protokollet shtetërore për të punuar në orare të kufizuara. Megjithatë, sektori i akomodimeve nuk ka funksionuar mirë për shkak të rënies së numrit të bujtjeve dhe vizitorëve.

Nga kjo situatë e krijuar gjatë vitit 2020 dhe duke u bazuar në të dhënat statistikore për rënien e numrit të vizitorëve në Kosovë, vërehet se sektori i turizmit, përkatësisht sektori privat në turizëm ka pasur një ndikim të drejtpërdrejtë nga pandemia Covid 19, megjithëse ende nuk ka të dhëna zyrtare të sakta rreth ndikimit ekonomik dhe humbjet e shkaktuara nga pandemia Covid 19. Prandaj nevoja për një hulumtim të tillë ka ardhur pikërisht nga kjo situatë e krijuar.

Ky hulumtim do të ofroj një pasqyrë të humbjeve të shkaktuara nga periudha kur ka filluar përhapja e pandemisë në Kosovë, pra mars 2020 dhe deri në fund të muajit nëntor 2020. Hulumtimi do të shërbej si një bazë për hartuesit e politikave turistike dhe për akterët tjerë relevantë që merren ose ndikojnë në zhvillimin e turizmit.

Hulumtimi është bërë në bashkëpunim mes Ministrisë së Industrisë, Ndërmarrësisë dhe Tregtisë (MINT), Departamenti i Turizmit dhe Unioni i Turizmit të Kosovës (UTK).

Qëllimi i Hulumtimit

Ky hulumtim ka për qëllim të bëjë një vlerësim të ndikimit të pandemisë në ofruesit e shërbimeve turistike në sektorin privat në Kosovë. Të gjeturat nga hulumtimet do të mund të ndikojnë në ngritjen e vëmendjes për përkrahjen e sektorit të turizmit nga të gjitha palët, duke ofruar një pasqyrë më të përafërt për atë se sa është dëmtuar sektori i turizmit në Kosovë, cilët janë sektorët më të prekur nga dëmet financiare që ka shkaktuar pandemia etj. Hulumtimi gjithashtu ka për qëllim pasqyrimin e nevojave të industrisë turistike për rimëkëmbjen dhe fushat në të cilat kjo industri ka nevojë për ndihmesë.

Metodologjia e hulumtimit

Hulumtimi për ndikimin e pandemisë Covid 19, është realizuar përmes një anketë për ofruesit e shërbimeve turistike duke përfshirë :

- Sektorin e Gastronomisë (restorantet, kafeteritë)
- Sektorin e Agjencive Turistike dhe Touroperatorët (Inbound dhe Outbound Tour Operatorts)
- Sektorin e Akomodimit (hotele, motele, bujtina)
- Sektorin e Transportit (transporti ajror dhe rrugor)
- Sektorin e Guidave

Në anketim janë përfshirë një pjesëmarrje prej 10 % të ofruesve të shërbimeve turistike. Anketimi ka qenë i rastësishëm ku një ekip i përbashkët i punës, i përbërë nga stafi i MINT-it, përkatësisht Departamenti i Turizmit së bashku me UKT – në, është angazhuar në realizimin e anketës.

Hulumtimi është realizuar në këta sektorë të turizmit:

- Sektori i Gastronomisë (restorantet, kafeteritë) me 59 responentë apo 29.06%.
- Sektori i Agjencive Turistike dhe Touroperatorët (Inbound dhe Outbound Tour Operatorts) me 56 responentë apo 27.59%
- Sektori i Akomodimit (hotele, motele, bujtina) me 50 responentë apo 24.63%
- Sektori i Transportit (transporti ajror dhe rrugor) me 33 responentë apo 16.26%
- Sektori i Guidave me 5 responentë apo 2.46%

Anketa është realizuar gjatë muajit dhjetor 2020 dhe janar 2021. Ndërsa të dhënat dhe informatat e anketës për bizneset kanë qenë periudha nga fillimi i pandemisë Covid 2019 në Kosovë, mars 2020 deri në fund të nëntorit 2020. Sa i perket të hyrave të deklaruara nga bizneset kanë qenë për periudhën e njëjtë 2020 dhe periudha e njëjtë 2019 me qëllimin që të mund të bëhet krahasimi i të hyrave për bizneset.

Të gjeturat kryesore të anketës

Kjo pjesë reflekton gjetjet kryesore të gjeneruara nga anketa me akterët kryesorë të industrisë turistike, përfshirë akomodimet me restorante, kafeteritë, operatorë turistikë, transportuesit rrugor dhe guidat turistike. Gjithashtu të gjeturat që rezultojnë sipas deklarimeve nga vetë anketuesit.

Për shkak se mostra e anketimit nuk ka qenë mjaftueshëm reprezentative, të gjeturat në nivel sektorial të këtij hulumtimi duhet të interpretohen me kujdes.

Ndikimi i Covid 19 në kuptimin e të hyrave

Siç shihet nga Figura Nr. 1, ndikimi i pandemisë Covid 19 në biznese ka ndikuar në uljen e të hyrave të të gjithë sektorët e fokusuar gjatë hulumtimit.

Me më së shumti ulje në kuptimin e të hyrave vërehet të ketë pasur sektori i Guidave me më shumë se 91%. Me ndikim negativ 81-90% ulje, vërehet të ketë pasur më së shumti sektori i Akomodimit me 28%. Me ndikim negativ 71-80 % ulje, vërehet të ketë pasur më së shumti sektori i Agjencive Turistike dhe Touroperatorëve me 23.21%. Me ndikim negativ 51-70 % ulje, vërehet të ketë pasur më së shumti sektori i Gastronomisë me 42.37%. Me ndikim negativ 31-50 % ulje, vërehet të ketë pasur më së shumti sektori i Transportit me 27.27%. Ndikimi nga zero në 30% ishte tejet i vogël sipas përqindjes. Kurse një numër tejet i ulët i ndërmarrjeve ka deklaruar se nuk ka pasur fare ndikim Covid 19 në kuptimin e të hyrave.

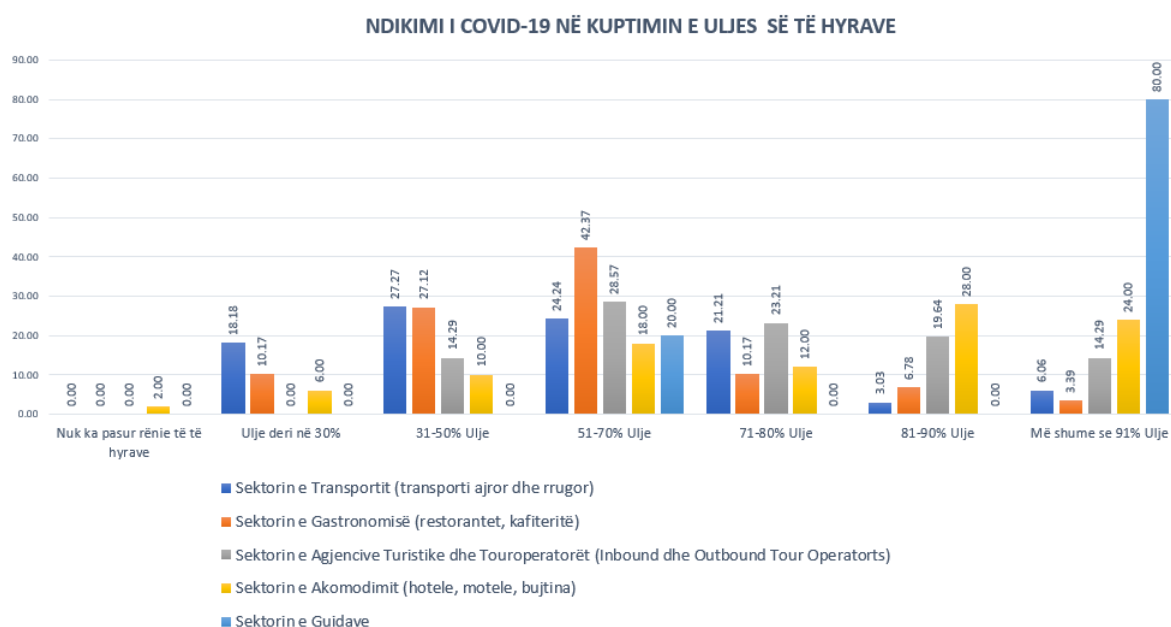

Figura 1: Ndikimi i Covid 19 në bizneset turistike në kuptimin e të hyrave sipas përqindjes dhe sektorëve

Përqindja e stafit që është rrezikuar të largohet nga puna ose veçse është larguar

Në figurën e poshtëpërmendur (Fig.2), shkurtime të stafit që ka ndodhur apo pritet që të ndodhë, sipas sektorëve të turizmit, në bazë të deklarimeve nga të anketuarit, rezulton se 1-20% kanë pësuar shkurtime të stafit pjesa më e madhe e Agjencive Turistike me 32.14%, sektori i Transportit me 30.3%, sektori i Akomodimit prej 30%, si dhe sektori i Gastronomisë me 28.81%.

Shkurtime të stafit mbi 61% kanë deklaruar sektori i Guidave prej 80%, i pasuar nga sektori i Akomodimit me 34%, sektori i Transportit me 24.24%, si dhe sektori i Agjencive Turistike dhe touroperatoreve me 19.64%.

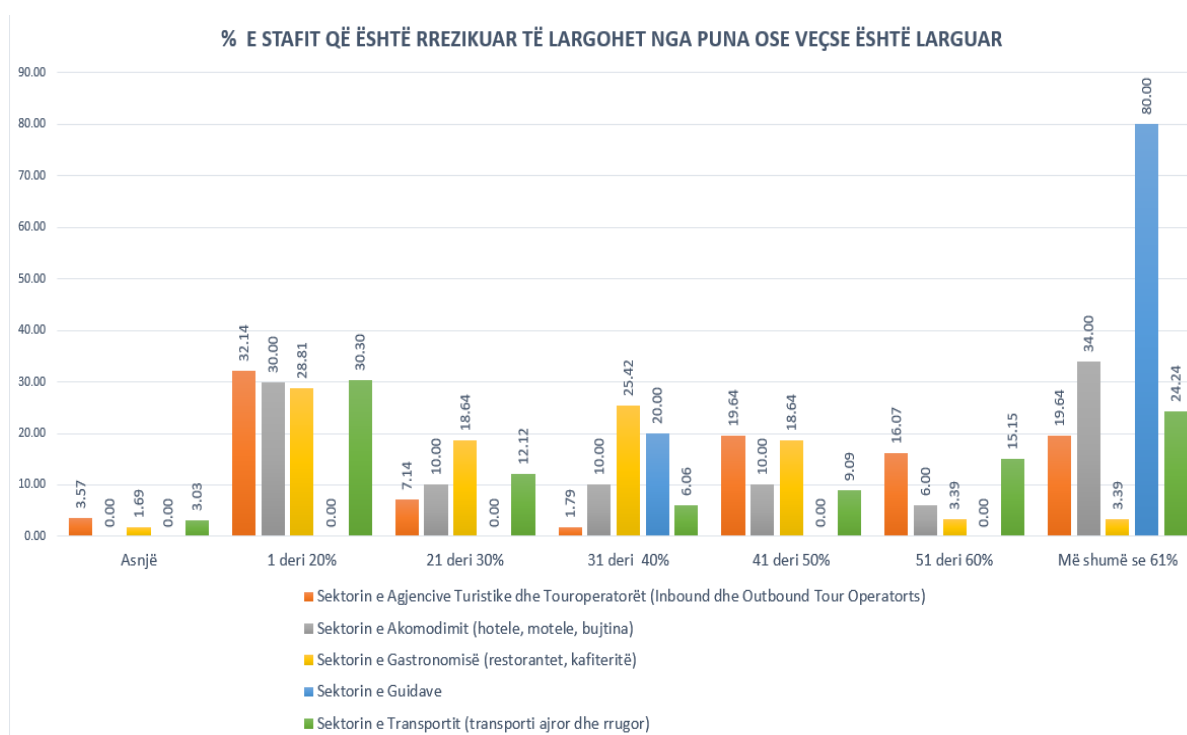

Figura 2: Përqindja e stafit të larguar nga puna për shkak të pandemisë Covid 2019

Problemet kryesore financiare me të cilat janë përballur bizneset turistike gjatë pandemisë

Në kuadër të problemeve kryesore financiare me të cilat janë përballur bizneset turistike, vërehet se ndër tjerash dy nga problemet si pagesa e rrogave të stafit si dhe pagesa e qerasë dhe shërbimeve komunale kanë qenë probleme për shumicën e bizneseve turistike. Ndërsa problemet tjera si: ripagesa e kredive, pagesa e furnitorëve apo pagesa e faturave kanë qenë më pak sfiduese gjatë pandemisë në krahasim me dy të parat.

Të zbërthyera në nivel të sektorëve, pagesa e rrogave të stafit ka qenë problem kryesor financiar për 55.56% të anketueseve në sektorin e Guidave, pastaj me 48.94% për sektorin e Akomodimit, me 43.12% për sektorin e Gastronomisë, si dhe 40.63% për sektorin e Agjencive Turistike.

Po ashtu si problem tjetër financiar gjatë pandemisë kanë deklaruar bizneset turistike edhe pagesën e qerasë apo shpenzimeve komunale (ujë, rrymë, mbeturina) si në vijim: 34.86% e sektorit të gastronomisë e kanë konsideruar një ndër problemet kryesore financiare pagesën e qirasë dhe shërbimeve komunale, pastaj 28.71% e sektorit të Agjencive Turistike dhe touroperatoreve e kanë konsideruar problem kryesor financiar pagesën e qerasë dhe shërbimeve komunale, si dhe 25% e sektorit të transportit e konsiderojnë problem kryesor financiar pagesën e qerasë dhe shërbimeve komunale.

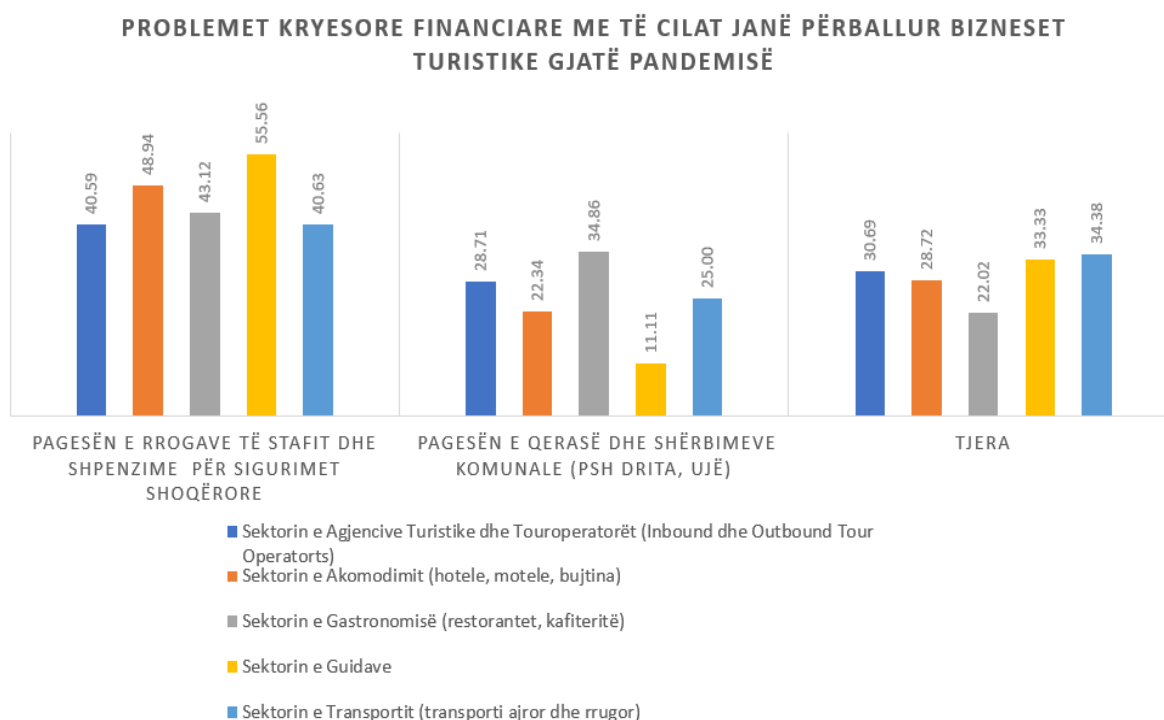

Figura 3: Dy problemet kryesore financiare gjatë pandemisë për bizneset turistike

Sa kanë qenë të hyrat e realizuara në vitin 2019

Nga Figura Nr. 4 rezulton se bizneset që kishin të hyra vjetore prej 1-10.000€ përfshijnë sektorin e Guidave me 60%, pastaj sektori i Agjencive Turistike me 37.5% dhe sektori i Transportit me 30.3%.

Bizneset që kishin të hyra vjetore gjatë vitit 2019 prej 50.001-100.000€ përfshijnë sektorin e Akomodimit me 28%, sektori i Gastronomisë me 25.42%, sektori i Transportit me 12.12% si dhe sektori i Agjencive Turistike me 7.14%.

Pjesëmarrja e sektorëve ku bizneset e tyre realizuan të hyra vjetore mbi 300.000€ gjatë vitit 2019 janë: akomodimi me 28%, Gastronomia me 3.39%, si dhe transporti me 3.03%.

Një pjesë e të anketuarve nuk kanë preferuar që të deklarojnë se në cilën kategori të të hyrave futet biznesi i tyre.

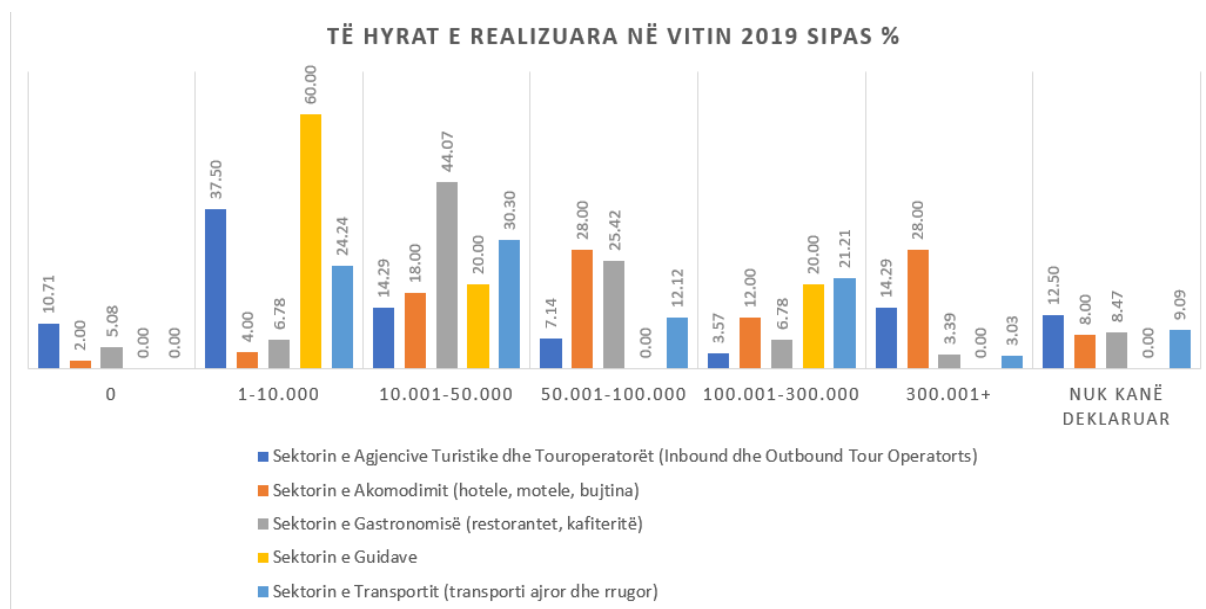

Figura 4: Të hyrat e realizuara nga bizneset turistike në vitin 2019

Sa kanë qenë të hyrat e realizuara në vitin 2020

Nga Figura Nr. 5 rezulton që bizneset që kishin të hyra vjetore prej 1-10.000€, përfshirë sektorin e Guidave me 80%, sektorin i Agjencive Turistike me 39.29% pastaj sektorin i Gastronomisë me 33.9%.

Bizneset që kishin të hyra vjetore gjatë vitit 2020 prej 10.001-50.000€ përfshirë: sektori i Transportit me 55.88%, sektori i Gastronomisë me 42.37% sektorin e Akomodimit me 34% , si dhe sektorin e Guidave me 20%.

Nga tabela shihet që rënie më të theksuar përfshijnë bizneset që kanë të hyra vjetore prej 50.001-100.000€ dhe atë sektori Gastronomisë me 10.17%, sektori i akomodimit me 8 % , dhe sektori i Agjencive turistike dhe Touroperatoreve me 3.57%.

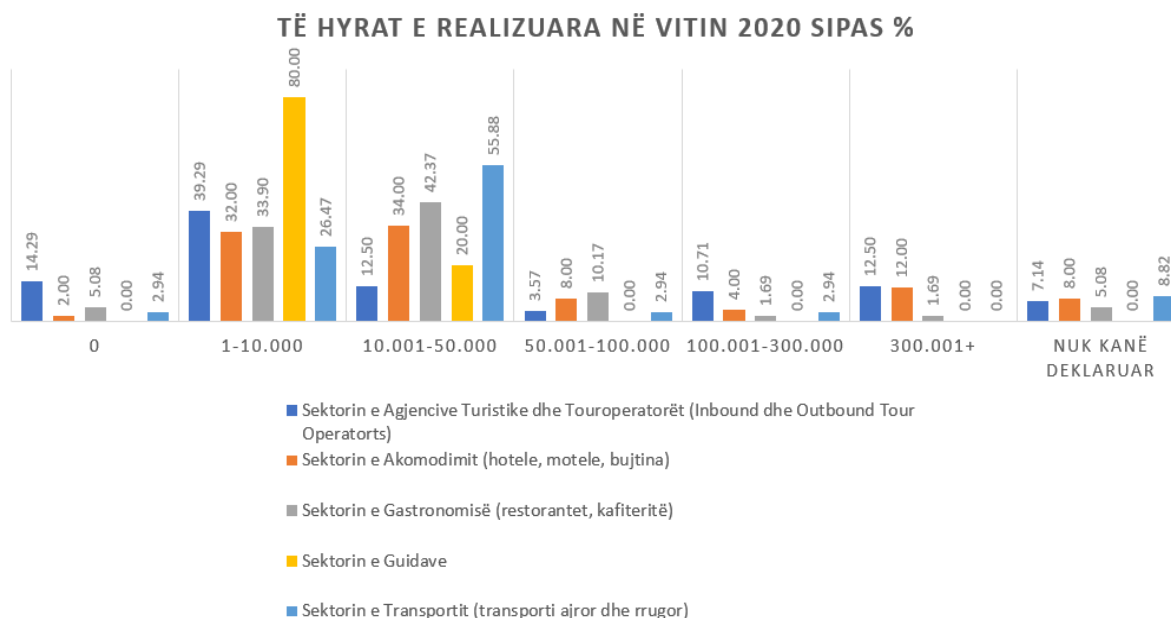

Figura 5: Të hyrat e realizuara nga bizneset turistike në vitin 2020

Analiza krahasuese e të hyrave në vitet 2019 dhe 2020

Nëse krahasojmë të dhënat e vitit 2019 dhe vitit 2020 vërehet se shumica e bizneseve gjatë vitit 2020 nuk kanë mundur të realizojnë të hyra vetëm deri në 50.000€.

Rreth 28 % e bizneseve nga sektori i akomodimit kishte realizuar të hyra mbi 300.000€ gjatë vitit 2019, ndërsa gjatë vitit 2020 vetëm shumica e bizneseve të këtij sektori ose 34% e tyre kanë realizuar të hyra jo më shumë se 50. 000 euro.

21.21 % e bizneseve nga sektori i transportit kishin realizuar të hyra nga 101.000€ deri në 300.000 € gjatë vitit 2019, ndërsa vetëm 2.94 % e bizneseve nga i njëjti sektor arriti të ketë të hyra gjatë vitit 2020.

Nëse krahasojmë të hyrat për guidat turistike vërehet se ky sektor ka qenë më së shumti i atakuar. Asnjë guidë nuk ka rritur të krijon të hyra për bizneset e tyre më shumë se 50.000 € gjatë vitit 2020, ndërsa i njëjti sektor, rreth 20% e tyre kishte arritur realizojnë deri në 300.000€ të hyra gjatë vitit 2019.

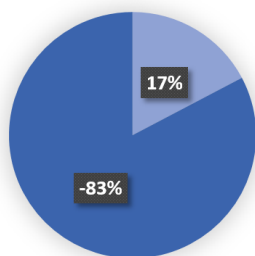
Mesatarja e humbjeve gjatë vitit 2020 sipas sektorëve

Bazuar në mesataren e të hyrave për bizneset turistike, nëse krahasojmë mesataren e të hyrave në vitin 2019 me mesataren e të hyrave në vitin 2020 sipas sektorëve të turizmit rezulton se humbje ka pësuar secili sektor i turizmit. Siç shihet në tabelën 1, sektori i Guidave ka pësuar prej 82.71% humbje gjatë vitit 2020 krahasuar me vitin 2019, pastaj kemi sektorin e akomodimit ku kemi humbje prej 74.84%, sektori i Transportit ka pësuar humbje prej 71.26%, sektori i Agjencive Turistike dhe Touroperatorëve ka pësuar humbje prej 66.59% si dhe sektori i Gastronomisë ka pësuar humbje me 55.53%.

Sektorët	Përqindje
Sektorin e Guidave	-82.71%
Sektorin e Akomodimit (hotele, motele, bujtina)	-74.84%
Sektorin e Transportit (transporti ajror dhe rrugor)	-71.26%
Sektorin e Agjencive Turistike dhe Touroperatorët (Inbound dhe Outbound Tour Operator)	-66.59%
Sektorin e Gastronomisë (restorantet, kafiteritë)	-55.53%

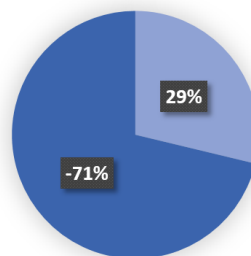
Tabela 1: Mesatarja e humbjeve gjatë vitit 2020 sipas të hyrave të realizuara nga bizneset turistike krahasuar me vitin 2019

Sektori i Guidave

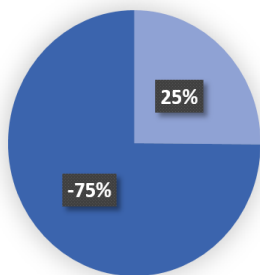
■ Të hyra 2020 ■ Diferenca nga viti 2019

Sektori i Transportit (transporti ajror dhe rrugor)

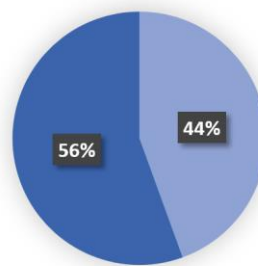
■ Të hyra 2020 ■ Diferenca nga viti 2019

Sektori i Akomodimit (hotele, motele, bujtina)

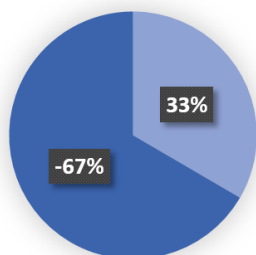
■ Të hyra 2020 ■ Diferenca nga viti 2019

Sektori i Gastronomisë (restorantet, kafiteritë)

■ Të hyra 2020 ■ Diferenca nga viti 2019

Sektori i Agjencive Turistike dhe Touroperatorët
(Inbound dhe Outbound Tour Operators)

■ Të hyra 2020 ■ Diferenca nga viti 2019

Figura 6: Përqindja humbjeve gjatë vitit 2020 sipas të hyrave të realizuara nga bizneset turistike krahasuar me vitin 2019

Nevojat e bizneseve në sektorin e turizmit për përkrahje

Në pyetjen se “cilat janë nevojat për përkrahje?”, vërehet se nevoja me madhe është Subvencionimi i pagave të punëtorëve. Të gjithë sektorët në bazë të përqindjes kanë rezultuar mbi 30%. Po ashtu nevojë e domosdoshme për përkrahje shihet që të jetë edhe dhënia e granteve operationale për biznese. Kredi pa interes shihet gjithashtu si një ndihmesë e konsiderueshme. Ulja ose shtyrja e taksave duket se nuk ka fort ndikim në përkrahjen e bizneseve, ku përqindja më e lartë duket të jetë në sektorin e Gastronomisë me vetëm 16.67%.

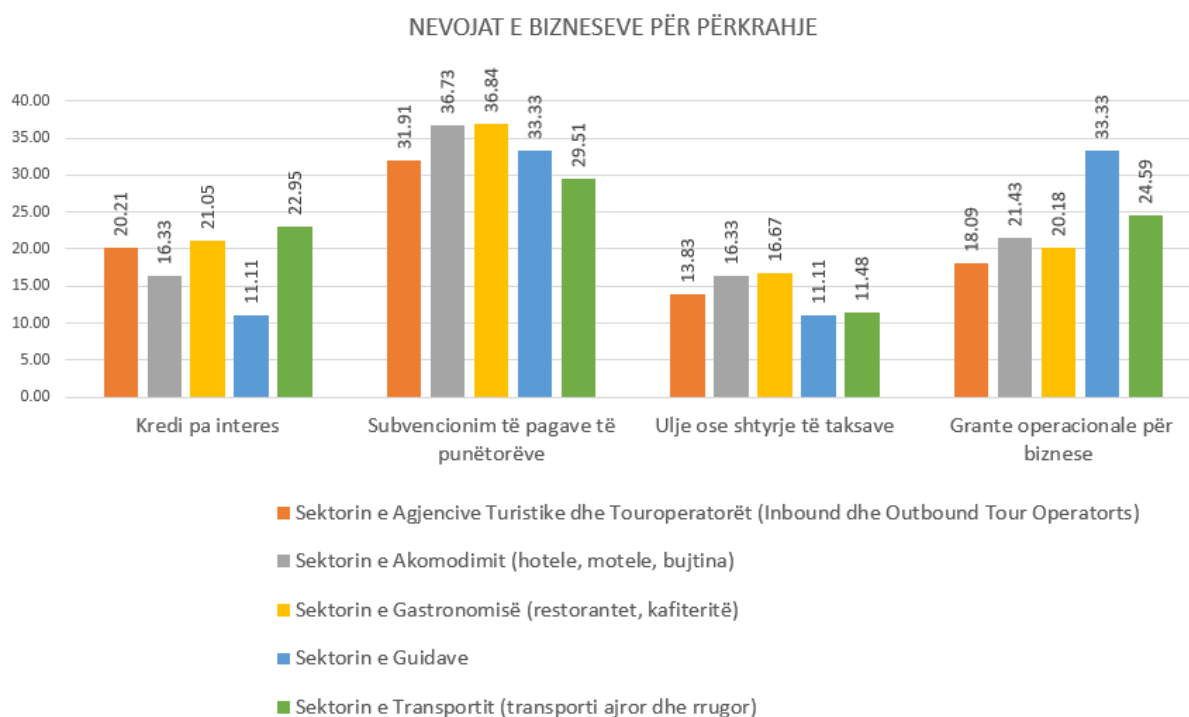

Figura 8: Nevojat e bizneseve për përkrahje

Përfundim

Vendet e rajonit kanë ndërmarrë masa të veçanta lehtësuese për sektorin e turizmit dhe kanë trajtuar turizmin si një sektor me prioritet për tu përkrahur nga qeveria. Në vendet e rajonit qeveritë kanë ndërmarr masa direkte të cilat ngikojnë në ngitjen e të hyrave për sektorin privat në turizem. Kanë stimuluar ngritjen dhe zhvillimin e turizmit të brendëshëm meqenëse turistët e jashtëm ende kanë pengesa në ardhje për shkak të procedurave të shumta parandaluese ndaj Covid 19 apo mbylljeve të kufijëve gjatë pandemisë.

Nga ajo se si kanë deklaruar bizneset turistike në këtë hulumtim konkludojmë se sektori i turizmit në Kosovë ka qenë i ndikuar drejtëpërdrejtë nga pandemia Covid 19. Në bazë të përgjigjeve që kanë dhënë të anketuarit në këtë hulumtim vërehet se pandemia ka shkaktuar ulje të të hyrave gjatë vitit 2020 në secilin sektor. Sektori që ka pësuar më së shumti ulje të të hyrave rezulton sektori i guidave pastaj akomodimi, por vetëm me një diferencë të vogël kanë pësuar ulje edhe transporti. Gjithashtu agjencitë turistike dhe touroperatorët si dhe gastronomia ka pësuar ulje shumë të mëdha të të hyrave gjatë vitit 2020. Prandaj rekomandohet që të ndërmerren masa për rimëkëmbjen e sektorit të turizmit si tërësi, me masa për subvencionimin e bizneseve turistike në proporcion me dëmet e shkaktuara nga pandemia.

Nga problemet më kryesore financiare të cilat janë përballur bizneset turistike gjatë vitit 2020 rezulton se kanë qenë dy probleme të njëjta gati për të gjitha bizneset turistike. Këto janë pagesa e rrogave të stafit si dhe pagesa e qerasë dhe shërbimeve komunale. Ndërsa problemet si ripagesa e kredive, pagesa e furnitorëve apo pagesa e faturave kanë qenë më pak sfiduese gjatë pandemisë në krahasim me dy të parat.

Nga ky hulumtim rezulton se shumë biznese turistike kanë shkurtuar stafin e punës ose mund t'a shkurojnë për shkak të ndikimit të pandemisë dhe pamundësisë për të përballuar obligimet financiare.

Prandaj, në bazë të këtij hulumtimi rekomandohet që qeveria dhe të gjithë politikëbërësit si në nivel qendror apo lokal, por edhe organizatat tjera donatore të planifikojnë masa të reja për rimëkëmbjen e sektorit të turizmit dhe kompenzimit të dëmeve të shkaktuara nga pandemia si dhe për kompenzimin e pagave të punonjëseve që kanë humbur vendet e punës.